

Klaasipäev Hellamaa Külakeskuses

Laupäeval, 14. novembril toimus Hellamaa Külakeskuses sel aastal juba teist korda klaasvitraaži koolitus. Koolitust viis läbi OÜ Hansaklaas. Esimesel korral oli teemaks tiffani tehnika. Sel korral oli võimalik klaasitükke kokku panna mitme erineva tehnikaga ja kes muud ei tahtnud teha, sai proovida kätt klaasimaaliga.

Osavõtjaid oli mõlemal korral just parajalt palju, külakeskuse saali palju rohkem poleks mahtunudki. Sel korral sai ka selgeks, et kunagi ei ole liiga hilja midagi ära õppida. Kõige eakam koolitusest osavõtja oli 82-aastane ja kõige noorem viieaastane. Väga tore oli näha, et meie õpilaste seas oli neid, kes olid saanud sellest koolitusest endale tõelise kutsumuse ja tegelevad sellega ka edaspidi. Ka koolitajal oli hea meel näha nii tublisid õpilasi.

Niisuguste koolituste ja töötubade organiseerimiste idee ongi

see, et inimesed leiaksid endale meelepärase tegevuse, millega ehk ka edaspidi veidi lisisissetulekut teenida.

Tahaksin tänada kõiki, kes on aidanud kaasa meie maja heale

kaekäigule, ja ka neid, kes on lubanud näitustele oma esemeid ja tooteid. Samuti täname Muhu valda toetuse eest.

Tiina Jõgi

Hellamaa Külakeskus soovib kõigile rahulikku jõule ja kõige paremat uuel aastal!

Kakskümmend aastat B7

Juubelikonverents Õlandil
B 7me moodustavad Läänemere ehk Baltic Sea seitse saart: Õland, Rügen, Bornholm, Gotland, Ahvenamaa, Hiiumaa ja Saaremaa. Saaremaa oli juubelikonverentsil esindatud nelja liikmega eesotsas maavanem Toomas Kasemaaga.

Konverentsi käigus mainiti mitmeski kõnetoolis, et esmakordselt võtab üritusest osa Muhu saare esindaja. Minu sooviks on saada B7me vaatleja staatus, mis võimaldaks väikest Muhu saart rahvusvaheliselt avatumaks ja tuntumaks muuta. See omakorda soodustaks nii majanduslikke kui ka kultuurilisi kontakte. Konverentsi käigus tutvusin paljude huvitavate inimestega ja jagasin infot Muhu saare kohta.

B7me valitsemisüsteem näeb ette, et igal aastal on erinev eesistujasaar. 2010. aastal on selleks Hiiumaa. Uue eesistujasaare lähedus soosib igati sealsetest üritustest osavõttu ja ka võimalust teada anda, et Muhu on saar, kus aeg puhkab.

Peeter Laum, vallavanem

Loodusainete päev Muhus

3. detsembril peale tunde said Muhu Põhikooli saalis kokku Orissaare Gümnaasiumi ja Muhu Põhikool 8.- 9. klasside õpilased, et loodusainetes oma teadmisi näidata. Kahe kooli sõpruskohtumise eesmärgiks oli nii uute sõprade leidmine, meeskonnatöö arendamine kui ka lisateadmiste saamine.

Seekord asus kokku võistleva 30 õpilast: kummastki koolist 6 kaheksanda klassi ja 9 üheksanda klassi õpilast. Pärast sissejuhatuset ja võistluse korraldusega tutvumist

loositi õpilased viieliikmelistesse võistkondadesse nii, et igasse võistkonda sattus õpilasi mõlemast klassist ja koolist.

Teadmisi näidati 5. kabinetis: keemia, füüsika, matemaatika + ajalugu, bioloogia ja geograafia. Lisaks pidid osavuse ja täpsuse voorus kõik võistkonnad ilma mõõtmisvahenditeta kätte saama nõõri võimalikult täpse pikkuse ja lugema kokku paraja hunniku müntide väärtuse. Iga valdkonna ülesannete jaoks oli aega 10 minutit.

Keemias oli praktiline töö aluse

ja happe äratundmise kohta, kasutades looduslikke indikaatoreid, ja kaks nuputamisesannet.

Füüsika kabinetis tehti praktilisi katseid, mille juures läks vaja nutikust ja õpitud teadmisi vastuse põhjendamisel. Näiteks tuli vahet teha keedetud ja keetmata munal, teha mõõtmisi ja ise läbi viia katseid.

Matemaatikas lahendati ristsõna. Ülesannete vastused olid aga seotud Eesti ajalugu puudutavate oluliste sündmustega, mida pidi samuti teadma. Bioloogias oli vaja ära tunda okste ja pungade järgi puidepõõsaid ning binokulaari alla pandud preparaadid (inimese seljaaju, sääse pea), lahendada teoreetilisi teadmisi nõudev ristsõna. Geograafias nõuti head kaarditundmise oskust.

Võistluse korraldasid Muhu Põhikooli õpetajad, kokkuvõttes tegid kahe kooli õpetajad ühiselt. Selgusid kõige paremad ainetundjad igas kabinetis ja üldvõitjad. Kõik osavõtjad olid tublid, aga parima tulemuse saavutasid need, kes julgusid kohe esimesest kabinetist peale meeskonnas koostööd tegema hakata.

Üldkokkuvõttes olid 106 punktiga võidukad Jan Teevet, Jesper

Eldemeel, Grete Miller (Orissaare Gümnaasium), Jarmo Ling ja Mihkel Tarvis (Muhu Põhikool). 99, 25 punktiga said 2. koha Merily Porovart, Martin Ling, Lauri Kiirend (OG), Maarika Oidekivi ja Hanna Vahter (Muhu PK). Kolmanda koha said Älis Oll, Timo Tart (OG), Mariliis Hopp, Piret Saartok ja Kaisa Saarkoppel (Muhu PK) 92, 5 punktiga.

Tagasisideküsimustele vastates jätkus õpilastel vaid positiivseid hinnanguid:

* Väga tore võistlus. Sai palju nalja ja sai ka targemaks. Leidsin uusi sõpru. * Meeldis väga, sest see pakub vaheldust tavalistele tundidele. * Kõige rohkem meeldis see, et moodustati kahe kooli segavõistkonnad. * Oli väga lahe. Eriti meeldis füüsika, seal sai katseid teha. * Kõikide kabinetide ülesanded olid üpris lahedad, suurepärase, tore üritus!

Loodame, et heast mõttest ühendada naaberkoolide õpilasi ja kohtumiste läbi targemaks saada, tekib vahva traditsioon.

Tiina Saar

Muhu Põhikooli
matemaatikaõpetaja

Jumalate hämaras

Me taevaid enam ei vaja,
me jumalaid enam ei tunne.
Bardide kandlekaja
meid vaibutab unne.

Kandes risti eikellegi kasuks,
viimne veri me soonist nõrgus.
Kõigi me piinade tasuks
on paigake põrgus.

Meie saatus on püsida tüüril
kõigi lootuste avariiski
ja tõdede vankuval müüril
meelt heita – ning elada
siiski.

Heiti Talvik (1904 – 1947)
„Mu südameilt murti pitsat“,
2006, lk. 87 - 88.

Muhu Vallavolikogule

18. detsembril 2009
Vallavolikogu liikmete
pöördumine

Lähtudes Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seadus § 22 lg 1 p.18 soovime umbusalduse algatamist Muhu Vallavalitsusele koosseisus Peeter Laum, Toomas Kuusk ja Helena Erik.

Umbusalduse algatamise põhjuseks on asjaolud, et Muhu Vallavalitsuse liikmed on kahjustanud oluliselt valla mainet, ületanud oma pädevusepiire ja kompetentsust. Vallavalitsuse liikmed on rikkunud head tava suhtlemisel valla töötajatega ning kodanikega.

Alla kirjutatud 9 volikogu liiget.

PÖÖRDUMINE

Meie, allakirjutanud muhulased, ei saa aru, kuidas pääsesid Muhu valda valitsema isikud, keda meie ei ole valinud. Väga paljudel inimestel on isiklike valusaid kogemusi Toomas Kuusega sellest ajast, kui ta tegutses pankrotihaldurina. Teised praeguse vallavalitsuse liikmed ei ole tema tegevust kuidagi taerinud ega takistanud. Muhu vallavolikogu liikmed, palun saage aru, et te olete teinud vea. Tunnistage seda ja parandage oma viga, avaldades praegusele vallavalitsusele umbusaldust. Muhu valda peavad juhtima ausad ja inimestest hoolivad spetsialistid, keda saab usaldada.

V.a Muhu valla volikogu!

9. detsembril k.a toimunud Muhu vallavalitsuse kohtumisel valla allasutuste töötajatega ütles Toomas Kuusk, et Muhu Põhikoolis tuleb kaotada huvijuhi koht. Sellega seoses jäävad huviringid, klassi- ja kooliväline töö juhita! Meie mõtted ja algatused jäävad toeta ning paljud kooli traditsioonidki võivad häbuda.

Oluline koht koolis teadmiste omandamise kõrval on huvitegevused. Koos tegutsedes õpime suhtlema, teineteisega arvestama ja lisaks sellele kasvab meie vastutustunne. Võimalused sportimiseks, osalemiseks muusika-, näitemängu- ja rahvatantsuringides võivad jääda nullilähedaseks, mis on meie arvates äärmiselt kahetsusväärne.

Samuti mainiti noortekeskuse huvialase tegevuse eelarve julma nullimist. Tahaksime lihtsalt öelda, et noortekeskus korraldab iga aastaga järjest rohkem üritusi, millest enamus toimuvad väljas-

pool noortekeskust. Need vahvad kokkusaamised on alati saanud teoks vaid tänu noorte aktiivsusele ja koostööle, sest rahalised vahendid on alati olnud väga väikesed. Kui nüüd võetakse ära ka see väike kapital, siis esitame ühe lihtsa küsimuse: kas sellist asutust, kus noored lihtsalt soojade seinade vahel istumas käivad, on mõtet üldse pidada?

Pöördume teie poole palvega mitte kaotada Muhu Põhikoolis huvijuhi koht ja jätta tööle Anne Keerd. Samas toetame Muhu noortekeskuse tööd eesotsas Arnek Grubnikuga.

Oleme veendunud, et teie toetus meie pöördumisele säilitada huviringid ja huvijuhi koht koolis näitab volikogu poolehoidu mitmekülgse hariduse andmisele Muhu noortele.

Teie mõistvale suhtumisele lootma jäädes

**Muhu Põhikooli
abituriendid**

Muhu vallavolikogule

PÖÖRDUMINE

Meie, allakirjutanud, palume Muhu vallavolikogu liikmetel algatada umbusaldusavaldus Muhu vallavalitsuse vastu ning toetada umbusaldusavaldust volikogu jaanuarikuusel istungil.

Võimul oleva vallavalitsuse senine tegevus on selgelt näidanud, et vallavalitsus ei usalda valla töötajaid. Vastastikuse usalduse tekkimine on sellises olukorras välistatud.

Vallavalitsuse liikmed käituvad, nagu oleksid nad valla omanikud, mitte volikogu otsuseid täide viivad volitatud isikud. Vallavalitsus on oma tegevuse ja autoritaarse juhtimisstiiliga juba senise lühikese aja jooksul ületanud oma volituste piire. Valla töötajad on oma igapäevase töö jätkamisel pandud väga raskesse olukorda ebapädeva sekkumise tõttu valla allasutuste töösse ja toimivate struktuuride lõhkumise katsetega vallavalitsuse poolt.

Me ei näe vallas konstruktiivse tööõhkkonna taastamiseks ja Muhu valla jätkusuutlikkuse tagamiseks muud võimalust kui praeguselt vallavalitsuselt volituste ära võtmist umbusalduse avaldamise kaudu.

Kõik volikogu liikmed, kes umbusaldusavaldusega ei liitu, on isiklikult kaasvastutavad kõigi praeguse vallavalitsuse tehtud ja kavatsatavate tegude eest.

Valla töökeskkond on häiritud

Volikogu 18. detsembri istung algas informatsioonide ja pöördumiste ärakuulamisega. Ain Saaremäel esitas pöördumise üheksa volikogu liikme poolt, mis oli ajendatud valla töökeskkonnas tekkinud kriisist ja soovist emotsionaalset pinget maha võtta. Volikogu esinaine Jaana Palu luges ette Imre Sooääre pöördumise, kus kutsutakse muhulasi jõulurahule. Volikogu kausta jõudsid ka pöördumised rahva, noorte ja valla allasutuste poolt. Umbusalduse küsimusega tegeleb volikogu jaanuarikuul istungil.

Volikogu jätkas asjalikus meeolus. Viimaseks kavandatud 2010. a eelarve esimene lugemine ja arutelu kandsid vallavalitsuse liikme Toomas Kuuse umbusalduse küsimuse juurde tagasi. Eelmise vallavalitsuse poolt tehtud eelarvekavas nägi Kuusk mitmeid olulisi puudusi (eelkõige seda, et eelarve kasv on läinud põhitegevuse kuludesse), mistõttu uus vallavalitsus töötab eelarve kallal ligi kümme päeva. Maksulaekumiste vähenemine tekitab muret. Vallavalitsuse arvates jooksvate kulude

kokkuhoid efekti ei too. Esitatud arvestused puudutavad aga paljude inimeste huve, tõsiselt on häiritud allasutuste juhid. Toomas Kuusk ütles volikogule, et tema on vastutav senise eeltöö eest, tal on kahju, et on volikogule pettumust valmistanud ning astub tagasi enne järgmist volikogu istungit.

Tiit Peedu juhtis tähelepanu, et uus eelarvepoliitika ei vasta valla arengukavale. Samuti pidas endine vallavanem oluliseks rõhutada, et kui muuseum peab oma tegevust üle valla laiendama, lõpetatakse selle riiklik finantseerimine. Toomas Kuusk ütles, et vallas on situatsioon tervikuna ebanormaalne ja ta astub tagasi, siiski seisab valla ees valuline protsess. Üle-eelmise vallavanem Ain Saaremäel kordas, et umbusaldusavaldus esitati lootuses selgust saada, miks nii on läinud. Praegune vallavanem Peeter Laum tõdes, et Muhu vald peab saama edasi areneda ning ta soovib anda endast parimat, kuigi uued lähenemismeetodid inimestele ei pruugi meeldida.

Valla pearaamatupidaja Lea Valk ütles Muhulasele, et käesolev

eelarve kokkupanemine on tema praktikas kaheteistkümnnes ning selle aja jooksul ei ole valitsus pidanud aasta sees tegema negatiivset lisa-eelarvet: „Käesoleva aasta 11 kuu eelarve täitmise aruanne näitab selgelt, et pankrotist on asi kaugel. Vallal on füüsilise raha jääk 4,7 miljonit, mis sisaldab 0,6 miljonit sotsiaalkeskuse ehituse vahendeid. Laenuid on makstud, intressid tasutud graafiku järgi. 4,1 miljonit on hetkel laenu jääk 2018. aastani. Valla ajaloo on olnud palju halvemaid finantsaastaid.“

Lea Valk selgitas, et eelarvestamise seitsmenda põhimõtte järgi investeeritakse raha ülejäägi korral. Seda tegi ka lahkunud valitsus: sääst 2,3 milj. ning põhivara müük on omavahendid investeringuks, lisaks võetav laenu projektide teostamiseks. Eelmise valitsuse poolt esitatud eelarve projekt on pearaamatupidaja kinnitusele tasakaalus ja tõene, sellega on võimalik volikogu komisjonidel tööd jätkata ja teha valitsusele ettepanekuid parema eelarve nimel.

Märkmeid tegi **Anu Pallas**

Avalik pöördumine volikogu ja kõigi muhulaste poole

Head muhulased,

Tahtsin teile kirjutada jõulujuttu, aga paraku pean hoopis kirjutama südamevalust, mis mul täna Muhus toimuva pärast on. Olen tõsiselt mures selle üle, mis keeles täna Muhus räägitakse. Viisaka suhtlemise ja kompromisside otsimise asemel räägitakse omavahel kurjas ja võõras keeles, mis muhulastele üldse omane ei ole. Kas tõesti oleme langenud tasemele, kus peale riisu suurt midagi enam ei kuulegi. Head muhulased, ma kutsun teid üles jõulurahule!

Ilmselgelt on vallavalitsus teinud suure vea oma rahvaga suhtlemisel ja ma mõistan selle väga selgelt hukka. Muhu valda ei juhita Toompeal! Ei minevikus ega ka tulevikus. Muhulased peavad ise hakkama saama. Ja saavad ka! Samas ei jäta mind mitte ükskõikseks, mis kodusaarel toimub ja seepärast otsustasin ka teie kõigi poole pöörduda.

Mina sain Toompeal vallavalitsuse eelarvekava koos seletuskirjaga alles peale seda, kui Muhus kurikuulus koosolek juba toimunud oli. Seda kava ei ole põhjalikult arutanud ka Muhu Reformierakonna valimisnimekiri, sest see sai vallavalitsuses valmis ja kinnitati alles tund enne kohtumist valla töötajatega. Seetõttu ei jõudnud meie valimisnimekiri veel ka oma seisukohti kujundada. Vallavalitsus esitas omapoolse esimese nägemuse, mis on üks võimalik tee, aga kindlasti on ka muid lahendusi. Paraku esitati seda kava toonis, kus inimestele jäi mulje, et kõik on juba ette ära otsustatud.

Ühes asjas on vallavalitsusel

siiski õigus, et eelarves tuleb tõesti teha suuri kärpeid. Paraku ei pääse sellest üle ega umber ja siin ei aita ka umbusaldamine, sest järgmine valitsus peab need kärped niikuinii tegema. Täna ei ole Muhu vald kindlasti veel pankrotis, aga masu jätkub ja mida kaugemale tulevikku kärped lükata, seda raskemad need saavad olema. Kärpeid tehakse kõikjal ja seda ootavad muhulased ka vallavalitsuselt. Kuressaare linn vähendas käesoleval aastal linnaametnike palgafondi 18%. Kuna eelmine vallavalitsus Muhus ei ole valla palku kärpinud, siis seda valusamad need kärped täna on. Samal ajal on erasektor teinud kuni 30%-se palgafonid vähendamise. Paljud inimesed on kaotanud tööd. Muhu valla ei ole paraku soomusrüüd, mis kaitseks masu vastu.

Usun, et muhulased saavad ka ise raskel ajal kokkuhoiu vajadustest aru, aga küsimus on hoopis muus. Küsimus on inimestega suhtlemises ja niigi valusatest kõige vähem valusate lahenduste otsimises. Ma mõistan sügavalt hukka Toomas Kuuse käitumise rahvaüksusele. Kärpekava esitati avalikkusele toonis, mis riivas saalis olijate tundeid ja väärkust. Kava valmis ilmselgelt kiirustades, ilma asutuste juhtidega põhjalikult läbi arutamata ja piisava kompromisside otsimiseta. Kuuldavasti olid osade valla asutuste juhid ka ise tõrksad dialoogi pidama. Minu arvates ei tohi Muhu valla allasutused olla nagu väikesed vürstiriigid, kes teevad seda, mida iganes heaks arvavad. Raha, mida nad kulutavad, on ju maksumaksja raha valla eelarvest. Vallavalitsusega tuleb

suhelda ja kompromisse otsida. Ilma koostööta ei ole see võimalik. Aga koostöö eeldab vastastikust mõistmist, teineteise ärakuulamist ja sellega peab ka vallavalitsus omalt poolt arvestama, mitte dikteerima.

Muhulased ise ongi meie saare kõige suurem vara. Veel suurem, kui meie teed, loodus ja maavarad. Mitte ühegi vabandusega ei saa õigustada inimestele haiget tegemist. Paraku just see rahvaüksusele aset leidis. Iga negatiivne uudis on valus ja tekitab ebakindlust. Just seetõttu tuleb eelnevalt läbi kaaluda kõik alternatiivid ja muud võimalused, et inimesi nii palju kui võimalik kannatustest säästa. Selge on see, et lapsi on Muhus järjest vähem ja seetõttu on väga raske leida piisavat rakendust kõigile töötajatele nii koolis kui lasteaias. Samas on ka muid alternatiive ja võimalikke struktuurimuudatusi valla asutustes, mille selgitamisi vallavalitsus paraku ei jõudnudki, sest valla töötajate meelepaha kasvas enne taevani.

Muhulased ootavad, et vallavalitsus oleks nende koostööpartner. Ülbusel, ükskõiksusel ja vastastikusel vimmal kindlasti Muhu saarel kohta ei ole. Vallavalitsus peab õppima inimestest hoolima. Usun, et oma sisemas nad seda teevad, aga seda tuleb näidata ka sõnades ja tegudes.

Ütlesin päev pärast kurikuulsat koosolekut Toomas Kuusele, et ta peab väga tõsiselt kaaluma juhtunu eest poliitilise vastutuse võtmist. Ta ütles, et on valmis seda tegema. Toomas kirjutas küll kahes lehes siira vabanduse, aga mulle tundub,

et see ei kaalu üles inimeste kannatusi.

Toetan täielikult Ain Saaremäeli arvamust ajalehe vahendusel: "Kõige tähtsam on inimestega arutada ja rääkida. Seejuures tuleks enne üheksa korda läbi mõelda, kuidas ühte või teist asja selgitada ja inimestele arusaadavaks teha." Täpselt sama ütlesin ka mina vallavalitsusele nädal enne rahvaüksusele, kui nad esimest korda oma ideedest meie nimekirja koosolekul rääkisid. Siis ei olnud eelarve veel valmis.

Paraku eksis vallavalitsus just suhtlemisega oma plaanide esmaesitamisel ja sellest peavad nad väga tõsised järeldused tegema. Tavaliselt antakse uuele valitsusele 100 kriitikavaba päeva. Muhu vallavalitsusel seda luksust antud ei ole. Ma arvan, et Muhu on piisavalt rahumeelne maa, kuhu ei sobi umbusaldamiste kuri keel. Loodan siiralt, et vallavalitsus suudab ise olukorda adekvaatselt hinnata ja astuda vastavad sammud mis vaja, kuni ameti maha panemiseni välja.

Mina omalt poolt tahan kutsuda üles kõik muhulasi ja valla asutusi otsima tuge ja kompromisse üks-teisega suhtlemisel ja püüdma ühiselt leida lahendused, kuidas need ülimalt rasked ajad üle elada. Meil on ainult üks saar ja üks rahvas ja me peame kõik siia koos oma mõtetega ära mahtuma. Kempeimine, kurjus ja kitkumine meid edasi ei vii. **Edasi viib ainult koostöö ja vastastikune lugupidamine.**

Soovin kõigile südamest jõulurahu ja leppimist uuel aastal!

Imre Sooäär

teie esindaja riigikogus

Valusad õppetunnid

Muhus lahvatanud vastuolud, mis paljude meeelhärmiks jõudis laiemasse avalikku ruumi, on kodeeritud avaliku ja erasektori piiridele. Erasektori kogemust avalikus sektoris otseselt rakendada ei anna, viimane nõuab märksa suuremat vastutust, diplomaatiat, rääkimata avalikku haldust puudutavatest teadmistest ja erinevast koolitusest. Siiski võib tekkinud vastasseisu hea tahtmise korral ületada, otsides endas ja partnerites kompromissivahendust.

Avaliku sektori reeglid võtab

värske energia varem või hiljem omaks, iga võimuvahetuse järel kogeivad omavalitsused teatud peataolekut. Vallaametnikuks ei saa päevapealt, mispärast on Muhus eriti kahetsusväärne järjepidevuse läbilõikamine ja vallavalitsuse moodustamine vaid ühe poliitilise suuna liikmetest. Sellest tuleb õppida.

Külaliikumise ja kirjanduselu silmatorkav aktiivseerumine Muhus on aset leidnud just uue vallavalitsuse valitsemise all ja vähemalt see on positiivne.

Anu Pallas, Muhulane

Armas Muhu rahvas!

Muhu vallavolikogu nimel soovin teile kõigile valgeid, pehmeid ja rahulikke jõule!

Sel pöördumisterohkel ajal loodan, et võin kogu volikogu nimel pöörduda teie poole üleskutsega loobuda ambitsioonidest, suruda maha solvumine, viha ja meeleheide. Tundke rõõmu neist hetkedest, kui terve pere on koos, sest pere ja meie aeg on suurimad väärtused. Kasutage seda rahulikku aega iseendasse vaatamiseks ja rahulikuks järelemõtlemiseks. Ükski asi ei ole nii ilus, kui ta alguses paistab, ega ka nii hirmus, kui ta alguses paistab. Ei ole ainult must ja valge, on palju erinevaid värve, ei ole absoluutselt valesid ja õigeid otsuseid - tõde on kuskil vahepeal.

Muhu valla 2010. aasta kalendril on Albert Einsteini tsitaat: "Elu on nagu jalgratas - selleks, et tasakaalu hoida, tuleb edasi liikuda." Nii lihtne see ongi.

Rahu teie südamesse!

Jaana Palu

Muhu uue rahvalaul

Muhu vallast kostis sõimu
Kuuse Tom oli haarand võimu
tahtis kaardid segi lüüa
vaenlased kõik välja süüa

Kus mängus isiklikud huvid
ei seal lenda rahuviid
valitsus on reetnud rahva
saarele reklaam see vahva

Jaanalinnul loogus tiivad
kuhu küll need tülid viivad?
Ja et kõigil oleks hea
liiva alla peidab pea

Vallavanem on nii pehme
nagu tibupoja ehmed
usaldades aferisti
lööakse nüüd ennast risti

Pädastes näeb Kavalantsu
tellis endal rahvatantsu
kui käsu peale jalg ei kerki
siis saab terve Tokkroes kärki

Muhu apteek teenib kasu
kellel pole ussiasu
ei see karga kaerajaani
ostab hoopis palderjani

Nõnda on siis Muhus lood
nii kui siin, ka sealpool sood
aga pühad saabumas
jõuluvanad maabumas

Päkapikud naeru peavad
kui nad kingikoormat veavad
Tommil sattund kingikotti
mitu muhedat pankrotti.

Aarne Vinkel (1918-2006)

Muhu vägilasmuistendi süünd (5)

Hiiumuistendite seisukohalt on Muhu saare ja Kõinastu laiu 1959. aastal läbi kamminud Alvine Schmuul, leides siit Vanapagana, Suure Tõllu ja Piretiga seotud põliseid pärimusteateid (A. Schmuul. Vanapagan, Suur Tõll ja Kalevipoeg muhulaste mälestustes. – Eesti rahvaluulest. Tallinn 1964, lk 87-95). Kalevipoega tuntakse aga tema sõnul ainult kuulu järgi: “Kuid ühtegi juttu temast ei teata.” (samas, lk 93). Asja ei muuda ka seik, et E. Naaber toob oma värskes kogumikus “Muistendeid ja legende Saare- ja Muhumaast” (1998) ära kaks üleskirjutist (“Kalevipoja söögilaud” ja “Kuidas Tupenurme küla nime sai”), kus tegelaseks on meie rahvuskangelane. Ilmselt osutuvad need hilistekkeliseks, loodud koolis õpitu põhjal. Seda kinnitab ka asjaolu, et söögilaua ääres istub Kalevipoeg koos Sulevipoja ja Alevipojaga – teatavasti on viimane puhtalt Kreutzwaldi looming.

On selge, et Musta Mardi lugu pole esitatud kujul – kaugelt veel vähem kui “Kalevipoeg” – kunagi

rahvasuus liikunud. Tuleb isegi väita, et rahvapärane on ainult Mustamardi mäe nimetus, mis võib igatihe tösta küsimuse: kes siis see Must Mart ikkagi oli?

Vastavalt Meie Maa üleskutsele, ilmselt aga ka R. Kõvamehe huvi rahuldamiseks on J. Saartok esitatud jutustuse teosmotiivid ise kombineerinud, sidudes Musta Mardi Muhus levinud koha- ja seletusmuistendid. Nii on laevatee kaevajaks rahvapärast Vanapagan, samuti tahab see kiviga kiriku ust sulgeda. Päkakivi on ilmselt identne rändmunakaga Lõetsa küla Kiviriida mäel, sellel olevat jalajälge peab rahvas samuti Vanapagana omaks. Tammiski rannas ja Rinsi arus paiknevaid rändrahne (Saartokil viimane Pisarkivi) on rahvatraditsiooni andmeil kandnud Suure Tõllu naine Piret. Lisaks sellele ühendab Saartok Musta Mardi või tema naise Maretiga veel teisi suuri kivisid Muhus. (A. Schmuul rõhutab üldse kivimuistendite rohkust saarel. – Vt A. Schmuul. Vanapagan, Suur Tõll ja Kalevipoeg muhulaste mälestustes, lk 88.)

Iidset rannajoont märgistav Korjumägi [Korjamägi] on Pallasmaa külas (seega J. Saartoki kodu vahetus läheduses) ja siin on ehk autor kasutanud mingit kohapealset pärimust (põlenud maja varemed).

Teiseks leiame loos rohkesti kohanimeseletusi (rahvaetümoloogiad), mis on osalt üsna meelevaldsed, osutudes küllap enamasti Saartoki enda väljamõeldisteks. Lõetsa (küla) viiakse tagasi *läätsele*, Saaremaal väinatammi otsa lähedal asuv Põri *põrgule*, sealsamas paiknev Kuutrimägi *kurdile*. (Põris olid vanasti mõne Muhu küla heinamaad.)

Üldse tuleb öelda, et Mäksa Jaani pakutud ainestik on küllalt amorfne, ta esitab põhisüzheega sidumata nimesid, nagu esimene vallavanem Oka Mart, kirjakandja Tiku Toomas, Kassi Mart, Kiku Jaak jt. Seoses viimasega kasutab jutustaja siiski rahvapärast motiivi – nimelt on kohalike elanike teadvuses püsinud Kiku talu raudväravate kaugele kuulduv lõgin, kui neid õhtuti suleti.

Järgneb

Mõistujutt Trooja hobusest

Kreeklased piirasid Troojat omal ajal tüki aega, aga kuidagi ei pääsenud sisse. Viimaks andis kaval Odüsseus nõu meisterdada suur ja ilus puuhobune, mis näeks välja nagu kena kingitus, ja peita tema kõhtu terve hulk sõdalasi. Nii tehtudki. Mõnedest hoiatustest hoolimata tassisid pahaaimamatud troojalased hobuse rõdmuhõisete saatel linna sisse. Kingitud hobuse suhu ju ei vaadata. Öösi vupsasid aga sõjamehed, kes juba ammu

linna peale pääseda olid igatsenud, hobuse kõhust välja, kukkusid uniseid linnaelanikke udjama ja avasid väravad ka väljas oodanud parteikaaslastele. Ellujääjad põgenesid rüüstatud linnast.

Vanade troojalastega võrreldes on muhulastel see eelis, et lugu Trooja hobusest võib neile tuttav olla ja valvsus ning vastupanu ärkavad enne, kui suur kahju sündida saab. Muidu ei jää küll muud üle kui põgeneda.

Mõistujutt pallimängust

Muhus on traditsiooniliselt armastatud võrkpalli mängida. See on nagu tavaline seltskondliku elu osa: osad mängivad, teised vaatavad pealt, kes ei viitsi vaadata, lasevad elul niisama kena olla.

Ühel hetkel aga palliplatsil mängivad vahetuvad, ja väljakule sööstavad teiste hulgas ka kolm jalgpallivarustuses tegelast, kes, vastu kõigi mõistlike mänguhuviliste ootusi, üritavadki hakata 19

aastat vastu pidanud vana head palli hoopis jalaga taguma! Mis juhtub võrkpalliga, kui talle jalaga anda? Võrkpall rebeneb õmblustest, sisu läheb katki ja temaga ei saa enam mängida. Rahvas palliplatsi servas karjub: „Võtke neilt pall ära! Võtke ära!”

Kas platsil olevad mängijad ärkavad tardumusest ja võtavad neilt palli ära? Seda saame teada loodetavasti jaanuaris.

Kommentaaridest Meie Maa 12. detsembril ilmunud loole “Muhu vallavanem: tahtsime vältida külalaata”

* 12.12.09, 08:35 vältida laata? Sa Peeter said selle koosoleku tagajärjel laulupeo!

2m 13.12.09, 19:23 siit kaugelt Tartust on raske täpsemalt asjaolusid kommenteerida, aga ise rahvuselt muhulasena tundub mulle, et Toomas Kuuse kaasamine vallavalitsusse oli viga. Tal tundub olevat raske muhulastega “ühele lainele” jõuda, lihtsalt tema elukäik ja temperament on teine, ehkki ta võib tahta parimat. Soovitaks vallavanemal leida sellele ametikohale mõni põlismuhulane...

Jutustan teile muinasloo

Kusagil kaugel-kaugel, seitsme maa ja mere taga asus üks tilluke kuningriik. Riik ise oli tilluke, kuid selle maa rahvas armastas seda palavalt. Muud neil ju polnud. Ühel päeval aga asus troonile uus kuningas, keda rahvas mitte ei armastanud ja ega kuningas rahvastki suuremat hoolinud. Temale meeldis kuld. Ühel päeval otsustas ta siiski alama rahva lossiesisele platsile kokku kutsuda, et ka neid pisut valgustada sellest, millist saatust ta oma armulisuses

neile ette on näinud.

Kui värisevad rahvamassid olid kokku kogunenud, lasi ta oma karmil kohtuotsusel kõuena üle nende kõlada. Teade kõlas nii: Kõik alamad tuleb keskmiselt 12 % võrra lühemaks teha. Kes on niigi lühikesed (ja antud kuningriigi rahvas on tuntud oma lüheldase kasvu poolest) või ei oska exelit kasutada, neist pole kuningriigile niikuinii suuremat tolku ja seega võib need täielikult hävitada.

Enneolematu! Lubamatu! Ise-

hakanu selline! Kuidas ta julgeb! Kus on õigus!

Rahvamass raevutses. Kusagilt lendas kuninga poole roosit pätt, kuid õnnetul kombel kandis tuul selle kõrvale. Märatsevad rahvamassid olid valmis barrikaadidele tõusma...

Vot selline muinasjutt. Ah, et kuidas see lõppeb? Nagu klassikaline vene muinasjutt ikka:

Sõin ja jõin seal minagi, suhu ei saand midagi...

Peale halva maigu...